

ність та можливості введення у навчальний план інших правоосвітніх дисципліни на кшталт «Громадянська освіта», «Права людини в Україні», «Практичне право». Ці дисципліни можна було б викладати факультативно або у вигляді спецкурсів із залученням представників громадських організацій та фахівців з правоохоронних органів.

Таким чином, головним завданням правового виховання є оволодіння методикою оцінювання правових та неправових явищ, підкріпленою індивідуалізованою правовою практикою. Іншою, не менш важливою складовою правового виховання є вміння вибудовувати на основі правових знань методики вирішення конфліктів у соціальному просторі. Всі ці навички у реальному житті повинні вчити громадянина розумінню наслідків майбутніх кроків, кристалізувати внутрішню мораль і громадянську позицію індивіда.

Є. М. Мануйлов, доктор філософії, професор

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ УКРАЇНИ

Одним із аспектів усебічного розвитку особистості майбутнього фахівця в різних галузях суспільства є висока правова культура. Адже не можна вважати фахівця професіоналом високого рівня, якщо він, маючи широкі знання, добре працюючи, порушує закони, вимоги Конституції України. Здатність фахівців розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідним чином впроваджувати це в своїй практичній діяльності – це вимоги сучасного розвитку суспільства. Але ця здатність не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних завдань, перш за все за допомогою правового виховання студентів під час їх навчання у ВНЗ.

Аналіз філософської, юридичної та правової літератури свідчить про те, що проблемам правового виховання присвячено чимало праць – від європейської класики до сучасних наукових розробок (див., напр. : Правове виховання в сучасній Україні : монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. –Х. : Право, 2010). Однак правовому вихованню студентської молоді приділяється, на наш погляд, ще не достатньо уваги.

Відомо, що правове виховання – це виховна діяльність школи, родини, ВНЗ, правоохоронних органів, спрямована на формування правової свідомості, правової культури, правових навичок і звичок, з метою правомірної діяльності і поведінки особистості.

Головною метою правового виховання студентської молоді в Україні є формування у майбутніх фахівців високої правової культури, глибокої впевненості у справедливості вимог Конституції України, українського законодавства, необхідності добровільного їх виконання, здатності мотивувати свої вчинки та ухвалювати рішення, які не суперечать чинному законодавству.

Найважливішими завданнями правового виховання студентів в умовах сучасного ВНЗ, на наш погляд, є:

- виховання високої громадянськості, формування гуманістичного світогляду;
- формування свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством та державою;
- формування глибокої поваги до законів і правил людського співжиття;
- формування високої правосвідомості і правової культури;
- формування готовності дотримуватися і виконувати закони та вимоги Конституції України.

Аналізуючи проблеми правового виховання студентів, слід відмітити, що в цієї роботі існують певні недоліки. По-перше в її змісті більше уваги приділяється питанням кримінального права; по-друге, перевага надається вивченню прав майбутніх фахівців і менше уваги приділяється вивченню обов'язків; по-третє, у правовому вихованні недостатньо наголошується на особистій відповідальності людини за свої вчинки; по-четверте, практично відсутнє обґрунтування справедливості правових законів і норм (головний акцент робиться на заборонах); по-п'яте, відчувається розрив між змістом правових норм і конкретною поведінкою студентів.

З метою усунення цих недоліків перш за все треба вдосконалювати систему правового виховання в сучасному ВНЗ. Вважаємо, що успішна робота з правового виховання майбутніх фахівців можлива за умови, коли враховуватимуться особливості сучасного стану формування громадянського суспільства та правової держави.

У першу чергу слід враховувати ментальність української нації. Українська ментальність є надзвичайно складним, поліаспектним, неоднозначним, суперечливим, але разом з тим оригінальним, самобутнім соціально-правовим феноменом. З цього приводу у ВНЗ треба посилити увагу до політичних і правових цінностей, до людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Майбутні фахівці мають ставитися до людини як до міри всіх речей. А для цього слід забезпечити комплексне засвоєння студентами теоретичних знань про людину, включену до політичної системи. Це в свою чергу потребує якісного викладання таких дисциплін, як філософія, політологія, соціологія, що відображають сутність людської діяльності у суспільстві, показ політичних і гуманістичних цінностей, наслідків політичної діяльності в історичному минулому і на сучасному етапі.

ВНЗ повинні також забезпечити постійне, системне правове виховання на рівні навчальної дисципліни або спеціального курсу де мають здійснюватися:

- 1) озброєння майбутніх фахівців знаннями законів, підвищення їх юридичної обізнаності;
- 2) формування у студентів правової культури і правової свідомості як сукупності правових уявлень, поглядів, переконань і почуттів, що визначають ставлення особистості до вимог законів, регулюють її поведінку в конкретній правовій ситуації;

3) ознайомлення студентів зі світовим та вітчизняним досвідом правового виховання (США, Японія, СРСР, Україна);

4) формування у майбутніх фахівців поваги до держави, Конституції України і необхідності дотримуватися вимог законодавчих актів, що діють у суспільстві;

5) вироблення у студентів навичок і вмінь правової поведінки в різних аспектах суспільного життя і діяльності;

6) спонукання студентів до самовиховання як свідомого правового самовдосконалення;

7) формування у студентів нетерпимого ставлення до правопорушень і злочинності, прагнення взяти посильну участь у боротьбі з цими негативними явищами.

Отже, процес правового виховання студентів не може бути обмежений лише засвоєнням певної суми знань про право, а неодмінно має забезпечувати осягнення майбутніми фахівцями різноманітних напрямів, способів і прийомів вирішення як теоретичних, так і практичних завдань правової інформованості і озброєності.

Важливе місце в цьому процесі посідає соціальне середовище, що в даному контексті розуміється як оточуючі студента суспільні, матеріальні, духовні та інші умови його існування, формування і діяльності. У вузькому значенні – це мікросередовище, яке включає соціальне оточення людини (родину, навчальний, трудовий колектив, групу та ін.). Правове середовище є складним мікросередовищем, але це той чинник, що опосередковує соціальне середовище на макрорівні.

Правовому середовищу притаманні специфічні зв'язки і відносини, що склалися між суб'єктами, в основі яких лежить правомірна поведінка, здійснювана в рамках правових приписів. У ВНЗ треба постійно дбати про створення такого середовища.

Отже, правове виховання студентів ВНЗ України потребує пильної уваги і вдосконалення його цілей, завдань, напрямів, форм та методів.

С. В. Шефель, доктор філософських наук, професор;

С. І. Якимова, бакалавр права, студентка Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України

ЗНАЧЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ЕКОІНТЕГРАЦІЇ ЯК ЗАСАДИ ЕКОПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Відомо, що представники найдавніших цивілізацій вдавалися до філософської рефлексії проблеми стосунків людини та її соціуму з Природою. Так, ще на рівні міфологічної і релігійної екософської рефлексії права була закріпле-